

Osallisuuden olot, tilat ja suhteet

Anna-Maria Isola, Mariitta Vaara & Sokra-koordinaatio

26.09.2016

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Työterveyslaitos

Diak
DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Osallisuuden olot

- Ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän tulee kuulluksi itsenään ja vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin.

Osallisuus edellyttää yhteyttä omiin ja yhteisiin voimavaroihin, joita ovat toimeentulo, koulutus, palvelut, tieto, taito, toiminta ja yhteiset merkitykset sekä luottamus ja keskinäinen kunnioitus.

- Sokran määritelmä osallisuudesta 2016

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Osallisuuden ehdot

- Kohtuullinen toimeentulo
- Toiminta
 - Ihminen tulee toiminnassa todeksi toisille. Ei tarvitse olla aina aktiivista
 - Katsekin on toimintaa, jossa käytetään valtaa ja osoitetaan esimerkiksi hyväksyntää
 - Luonto- ja taideyhteys
- Koulutus
- Palvelut
 - Ihminen ostaa tai hakeutuu palveluihin parantaakseen toimintavalmiuksiaan
 - Terveystenhoito, sosiaalipalvelut, liikunta- ja kulttuuripalvelut ym.

Osallisuuden ehdot

- **Autonomia**
 - Mahdollisuus lainsäädännön rajoissa vaikuttaa oman elämän kulkuun ja palveluihin, valinnanvapaus ja vähintäänkin valinnanvara
- **Demokratia**
 - Mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin ja erityisesti jonkin yhteisen toiminnan periaatteisiin tai yhteisen resurssin hallintaan liittyviin sääntöihin ja periaatteisiin
- **Yhteiset**
 - Aineelliset varannot (yhteiset tilat, marjat, hävikkiruoka ym.)
 - Biopoliittiset varannot (kokemukset, merkitykset, luottamus, osaaminen)
 - Mahdollisuus liittyä yhteisten alueelle

Osallisuuden ehdot

- Yhteiset

- Yhteiset tilat (saunat, puistot, virtuaaliset tilat, keittiöt), yhteinen toiminta (tanssi, käsityöt, yhteislaulu, katutaide, tilojen sisustaminen), hävikkiruoka, luonto, taide, kokemukset, käsitteet, merkitykset, tieto, taito, yhteisösovellukset, kulttuurihistorialliset kohteet, retkeilyreitit ym.
- Mahdollisuus liittyä yhteisten / yhteisöllisyyden alueelle anonyymisti!
- Karnevaalit ja rituaalit
 - Mahdollisuuksia kokea yhdenvertaisuutta muiden kanssa ja luoda yhteistä kokemus- ja merkitysmaailmaa
 - Mahdollisuuksia rikkoa edes hetkeksi hierarkioita

Osallisuuden tilat

- Fyysiset tai virtuaaliset tilat, jossa autonomisella toimijalla mahdollisuus osallistua erilaisiin demokraattisiin neuvotteluihin ja kamppailuihin siitä, miten ‘yhteisiä’ hallitaan
 - Konkreettisesti esimerkiksi kaupunkitila; universaali etuus
 - Abstraktimmin erilaiset markkinoiden, hyvinvointivaltion ja yhteisöjen rajapinnat, esimerkiksi sosiaalinen kuntoutus, ruoka-apu / hävikkiruoka / marjanpoiminta
- <https://vimeopro.com/yamicreative/kierratyskeskus-nuorten-ajatuksia-tulevaisuudesta>

Osallisuuden tilat

- Yhteisten merkityspiirit Juhana Venäläisen (2015) mukaan:
 - Yhteinen lähiyhteisöissä: esim. hoiva ja toimeentulo
 - Vertaistuotanto (esim. jakamistaloudet): pieniyhteisöjen rajat ylittävä ei-rahavälitteinen tuotanto
 - Yhteinen turvapaikkana kansalaisyhteiskunnassa (esim. merkityksellisyyden kokemukset tai ruoka-apu)
 - Yhteinen markkinoilla (esimerkiksi kuntouttava työtoiminta)

Osallisuuden suhteet

- Bill Reimer (2004) Karl Polanyihin tukeutuen:
 - Markkinasuhteet (esim. palkkatyö)
 - Byrokratiasuhteet / hyvinvointivaltiolliset suhteet (esim. työmarkkinatuki, sosiaalityö)
 - Yhteisölliset suhteet (yhteiseen identiteettiin perustuvat, esimerkiksi perhe, kirkko)
 - Assosiativiset suhteet (yhteiseen kiinnostukseen perustuvat, kuten harrastukset, jakamistaloudet, kuntalaisuus)
 - Ihmiset sijoittuvat erilaisin tavoin erilaisiin suhteisiin – suhteet vaihtelevat

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Mitä on osallisuustyö?

- Osallisuustyö
 - **Yhdistää** ihmiset erilaisista yhteiskuntaryhmistä
 - Käsittää kaikki ihmiset; ei perustu ongelmien tai työmarkkina-
aseman erittelyyn (vrt esim. sosiaalityö, työllistämispalvelut,
päihde- ja mielenterveystyö)
 - Jännitteistä – mutta mahdollisuus demokratiaan
- Osallisuustyö kuntien mahdollisuutena
 - Hyvinvoinnin edistämistä ja yhteisen hyvän rakentamista
 - Kuntien johtamana ja edesauttamana yhdistäisi markkinat
(paikalliset yritykset), kunnan byrokratian (johto, virastot),
kuntalaiset – luonnon ja taiteenkin.
 - Bruttokansantuotteessa näkymättömän työn pankki / työnvälitys

“Yhteiskunnallisessa tutkimuksessa ja poliittisessa päätöksenteossa ei ole varaa jättää huomiotta yhteiskunnallisia jakoja.

Syvien jakolinjojen yhteiskunta on aikaa myöten kaikille vahingoksi, niin kansalaisille kuin elinkeinoelämälle, niin vähä- kuin hyväosaisille.

Pitkittyessään eriarvoistumiskehitys uhkaa johtaa hyvin ja huonosti toimeentulevien sosiaaliseen etäntymiseen ja elämänpiirien eriytymiseen. Kun yhteiset kokemukset vähenevät, hyvinvointiyhteiskunnan perustana oleva luottamus alkaa rapautua”

Tuire Santamäki-Vuori
THL:n Hyvinvointiosaston johtaja

"Pitkittynyt työttömyys aiheuttaa valtavia hyvinvointitappioita yksilöille ja perheille sekä yhteiskunnalle.

On kaikin keinoin pyrittävä torjumaan ja lyhentämään sellaista työttömyyttä, joka nakertaa inhimillistä pääomaa. Pitkäaikaistyöttömyyden lievittämiseksi tarvitaan radikaaleja uusia ajatuksia."

Heikki Hiilamo

Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan professori

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto